

(प्रभातियां)

1994

इसलिए

ਦੇਸ਼ਦੇਸ਼ੀ ।

રંગ અવધૂત

प्रिन्सिपल सेक्रेटरी

પ્રકાશક—

અમૃતલાલ નળિયાલાલ મોદી

મોદીસાંઘ

નડીયાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૫૭૭૦

(સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધીન છે.)

સં. ૧૯૮૭.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત. ૧૦૦૦

મુદ્રક : પટેલ મૂળચંદભાઈ ત્રીકમલાલ
મુદ્રણસ્થાન : શ્રી સૂર્યપ્રકાશ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ
પાનકાશનાકા : અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૭૭૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પ્રભાતિયાં

વિષય ૬-૧૪

નિવેદન

મનુષ્યની આધ્યાત્મિક પ્રગતિમાં પ્રાર્થના એક અગત્યની ચીજ છે. સવારે ઊઠતી વખતે અને સાંજે સૂતી વખતે દરેક મનુષ્યે પોતાના ઇશ્વરેવળું સ્મરણ કરવું એક એવું સામાન્યતઃ દરેક ધર્મનું વિધાન છે. હિંદુ ધર્મને તો આ વસ્તુ જગજૂની છે. અને હિંદુ સમાજમાં આજે પણ વહેલી, આધિપત્યનાં સ્ત્રીપુરુષો સવારમાં વહેલાં ઊઠી પ્રભાતિય—ગાતા હોય છે. અહરના જન્મણી જીવોને, ધમાલીયા જીવનમાં રચ્યાપચ્યા રહેનાર માણસોને, અડધી જિંદગાંથી ઊઠી કારખાનામાં કે ગાડીએ દોડતા જનસમૂહને, દિનપ્રતિદિન આ વસ્તુ અપરિચિત થતી જતી હોય તો કાંઈ નવાઈ જોવું નથી. જીવન-કલહ દિવસે દિવસે એટલો બધો વધતો જાય છે કે પેટપૂજની દોડધામમાં ખિચારા લોકોને પ્રભુનું સ્મરણ કરવાની ભાગ્યેજ કુરસદ હોય છે ! જે ભારતવર્ષના હિંદુ સમાજ માટે ભગિની નિવેદિતા જેવી એક વિદેશી વિદ્વાં બાઈએ પણ એમ જણાવેલું કે *No Bath No prayers; No prayers, No Dinner*—સ્નાન ન કર્યું હોય તો સેવાપૂજ થાય નહિ, અને સેવા પૂજ કર્યાં નિસવાય ખવાય નહિ—તેજ આર્યાવર્તનાં અંગ્રેજ કેળવણીના કારખાનામાંથી ‘Educated’ (ભણેલા) નીજાપણને નીકળેલા માણસોના જીવનમાં ઉપરોક્ત વિકૃતિનું સત્ય કેટલે અંશે નજરે પડે છે તે વિષે તે તે માણસો પોતેજ વિચારી લે એ હીક.

છતાં છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોથી આ કહેવાતા ભણેલા યોદ્ધામાં પણ એક પ્રકારની ધર્મજ્ઞાસા ઉભરી ચવા લાગી છે; અને એમાંના કેટલાકના જીવનની નિત્યચર્યામાં પ્રાર્થનાને એક અગત્યનું સ્થાન અપાવા લાગ્યું છે એ એક શુભ ચિન્હ છે. હમણાં હમણાંમાં તો લાંબા વખતથી સૂતેલા રાષ્ટ્રદેવને જગાડવા માટે પ્રભાતફેરી વગેરેના પ્રમંગોચિત કામચલાઉ પ્રચાર થવા લાગ્યો છે; અને કકડતી ટાડમાં ખભે એક તારો ને હાથમાં મંજરા લઈ પોતાના ગાનથી આજસમાં સૂનેલી દુનિયાને નિદ્રાનો ત્યાગ કરી કર્તવ્યાભિમુખ થવા પ્રેરતા, નિષ્કામ, ત્યાગી, અને વિરક્ત ફેરીઆઓનું—જગતના કલ્યાણ માટેજ જેમની વિભૂતિઓ છે તેવા સાધુ સંતોનું—દશ્ય પથ સાવ અદશ્ય નથી થયું. આ ગાનના શ્રવણમાત્રથી મનુષ્યના અંતઃકરણમાં ધડીભર તો

પશ્ચિત્ર જાવો જાગે છે; તો પછી એના પ્રત્યક્ષ ગાનથી તો માણસને કેટલો આનંદ થાય ?

ઉપકાલ એ દેવકાલ છે. દુનિયા તમસથી કંટાળી હમણાંજ જન્મત થએલી હોય છે; અને રજસની ધમાલ હજી દૂરથીજ ડોકીયાં કરી રહી હોય છે. આવે વખતે સ્વાભાવિક રીતેજ વાતાવરણ સત્ત્વથી ઉભરાતું હોય છે. દૈવી જીવો પોતાના ચિત્તને ધૈર્યરાશિમુખ કરવામાં આવખત ગાળે છે. તેમના ચિત્તની પ્રશાંતવાહિતાનું પૂર કોકવાર વૈષ્ણવી દ્વારા બહાર વહેવા માંડે છે. આવે વખતે કોઇ મંસ્કારી જીવ પાસે હોય તો એને આ આનંદના ઉદ્ગાર ઝીલી લેવાનું સદ્બાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે; એનો લાલ લઈ કેટલાય દુઃખી જીવ દિલાસો મેળવી કૃતાર્થ થાય છે.

આ નાનકડા પુસ્તકમાં અમે આનંદથી બેહોશ, એવા જ એક દૈવી જીવના સ્વૈર ઉદ્ગારોમાંથી કેટલોક લાગ ગૂજરાતની ધાર્મિક પ્રજા આગળ રજૂ કરીએ છીએ. ‘શ્વાસે શ્વાસે દત્તનામ રમરાતમન’ ની ગીર્વાણગર્જનાથી પોતાના ભક્તજનોની આસુરી વૃત્તિઓરૂપી પિશાચોને દૂર બગાડતા નર્મદાતટવિહારી પ્લહચારી શ્રી. પાકુરંગ (રંગે અવધૂત) મહારાજ કૃત સંસ્કૃત પ્રાતઃસ્મરણ અને * કેટલાંક ગૂજરાતી પ્રભાતિયાંને એમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. મહારાજશ્રી કૃત સાયંસ્મરણાદિ સાયંપ્રાર્થના-શ્રીદત્ત-પંચપદ્મી-વાંચી કેટલાંક ભક્તજનોને તેઓશ્રી કૃત પ્રાતઃસ્મરણાદિ પણ એક પ્રભાતપ્રાર્થનારૂપે જુદા પુસ્તકાકારે પ્રસિદ્ધ થાય તો ફીક એવી મચ્છા થઈ. આ ઉપઃપ્રાર્થના તેઓના એ પુણ્ય મંકલ્પનું કળ છે.

આવા સંગ્રહની ઉપયોગીતા અને જરૂરિયાત વિષે અમારે કંઈ પણ લખવું એ સ્વપ્રકાશનની પ્રશંસા કરવા જેવું છે પણ અમને એટલો તો વિશ્વાસ અને શ્રદ્ધા છે જ કે એના પરિશીલન અને ગાનથી મુમુક્ષુને જ નહિ પણ સામાન્ય માણસનેય અપાર આનંદ અને લાલ થશે. જેમ અધાં પ્રકાશનો અધાને માટે નથી હોતાં તેમ આ પણ અધાને સ્પર્શી ન શકે એ બનવા જોગ છે. ગૂજરાતની ધાર્મિક પ્રજામાંથી બે પાંચને પણ એ પ્રેરણાપ્રદ નીવડે તોપણ અમારો પ્રયત્ન સફળ છે.

કાગળ વદ ૧૨.

પ્રકાશક.

* મહારાજશ્રીના બૃહદ્ ભજનસંગ્રહ માટે અવધૂતી-આનંદ જુઓ.

॥ श्रीदत्तः प्रसन्नोऽस्तु ॥

। आसे आसे दत्तनाम स्मरन्तम् ।

उपःप्रार्थना.

१

अथ प्रातःस्मरणम्

प्रातर्नमामि भगवन्तमनन्तमाद्यं

सम्यक्सुखात्मकशिरस्त्रितयं दधानम् ।

अश्वर्यावीर्यशस्त्रादिबुद्धैर्लसन्तं

तं देवमत्रिवरदं नतदत्तसर्वम्

॥ १ ॥

सर्वात्मकं सकलवन्दितपादपीठं

लकटानुश्लेषधृतश्लेषमनेकभेकम् ।

शान्तं सदेकनिलयं निलयादिहीनं

तं प्रात्यवातरशनं रसनातिगं कम्

॥ २ ॥

यस्मिन्निदं जगदशेषमनुप्रविष्टं

वस्त्रे गुण्या भव गुण्यातिगमप्रभेयम् ।

वेदश्चलिः प्रतिदिनं षड् क्रीडमानं

भूतैः श्मशानकुहरे तमतर्क्यलीलम्

॥ ३ ॥

मायापतिं पतिविहीननिरस्तमायं

यं योगिभोगिजटिमुष्टिउन आस्तुवन्ति ।

नेतीति वेदनिवहाः षड् यत्र भूकाः

काहं स्तवे नु भगवन् प्रणुतोऽभ्यतो हि

॥ ४ ॥

रंगेन विहितं स्तोत्रं यतुः श्लोकसमन्वितम् ।

यः पठेत्प्रातरुत्थाय तस्याहः सुखदं भवेत्

॥ ५ ॥

પ્રભાતિયાં.

૨

(ભગ્યને ભદ્રવા—એ રાહ)

ધ્યાય હ્યત્રિજનમરં જીવ કરુણાકરં તદ્વિના કોપિ નો તારકસ્તે ।
 બ્રહ્મ સત્યં જગદ્વિદ્ધિ મિથ્યા પરં ચિન્તયાહર્નિશં તત્ત્વમન્તે ॥ ધ્રુ૦ ॥
 મોહરાત્રિર્જતા જ્ઞાનદીપ્તિરતતાઽજ્ઞાનતદ્વે વૃથા કિં નુ શેષે !
 બુદ્ધ્ય કસ્ત્વં કુતો દેશિકં વ્રજ તતો દાન્તિવૈરાગ્યતઃ શ્વન્યદેશે ॥ ધ્યાય૦ ૧ ॥
 સ્થૂલમેતદ્વથા સૂક્ષ્મમન્તવૃથા કારણે કા કથા તત્પરં તત્ ।
 દ્વૈતમુલ્લંઘ્ય યત્તદ્વિ રૂપં તુ સતે ન નાનાસ્તિ ત્વત્તસ્તુ ચાન્યત્ ॥ ધ્યાય૦ ૨ ॥
 નામરૂપે ન તે જાતિગોત્રે ન તે કિન્ત્વલ્લં મન્યતે મૂઢ કર્માત્ ।
 ન ત્વલ્લં નાપિ ત્વં સર્વમેતત્કારં વિદ્ધિ વિઘ્નુચ્ચલં વિરમ તસ્માત્ ॥ ધ્યાય૦ ૩ ॥
 શુકિતરજતં યથા સર્વમેતત્તથા ભાસમાત્રં વૃથા સ્વપ્નકલ્પમ્ ।
 ભૂપતિસ્ત્વં વૃથા ભિક્ષસે કિં પથા ભુંક્ષ્વ રાજ્યં તતાનન્તકલ્પમ્ ॥ ધ્યાય૦ ૪ ॥
 તીર્થબ્રમણું વૃથા શાસ્ત્રશ્રવણું તથા નો શ્રુતા 'રંગ' યદિ મૌનગાથા !
 સા શ્રુતેસ્ત્યાગતસ્તત્ત્વમસ્યત્ર તે જન્મ વ્યર્થ ગતં કૌન્યત્રાતા ॥ ધ્યાય૦ ૫ ॥

૩

દત્ત દિગંબરા ઊઠ કરુણાકરા, પહાંટ ઝાલી પુરે ઝોંપ આતાં;
 ભકતજન હે જિભે વાટ પહાતી સમે, દર્શને દેઈ ત્યાં શીઘ્ર શાતા !—ધ્રુ૦
 અરુણ તમ દૂર કરી કુંકુમેં નભ ભરી, આપડી હી ઉપા પદર પસરી;
 ગંગ ખળખળ કરી ત્વછશેં જગ ભરી, મંદ વાહે કશી અનિલભહરિ ! ૧
 વનગંધર્વ હે સુસ્વરેં ગાઇતી, મોર કેકારવેં નૃત્ય કરિતી;
 મુનિકુલેં ગર્જતી વેદમંથરગિરા, ઊઠ આ શ્રીધરા રાધુ પહતી ! ૨
 પદ્મપદેં પદ્મદલીં શુંજતી પ્રિયકર ભેટતી હીં મુદા ચક્રપેદ્ધી;
 'રંગ' કષ્ટી ઉભા પાદ્મ દે મુખપ્રભા, લોળૂં દે સતત આ ચરણકમળીં ! ૩

૪

જગ્યને જોગીડા દત્ત દિગંબરા,
તુજ વિના લક્ષ્મણ કોણ હરશે ?

કલિ બધે વ્યાપિયો ધર્મ સંતાડિયો,
ધર્મસંસ્થાપના કોણ કરશે ?—ટેક.

નાસ્તિકો ૧નમ થઈ વલ્ગના બહુ કરે,

ઔચરે જેહ મન જેહ ભાવે;
લક્ષિ પંગૂ થઈ અન્ય ખડે ગઈ,
સર્વને શુષ્ક મન જ્ઞાન ભાવે—જગ્યને ૧

ત્યાગવૈરાગ્યની ઠેકડી સહુ કરે,
ભોગમાં મસ્ત થઈ જગત ડોલે;
દાનવ્રતપૂજને ચિત્ત હા ! નવ હરે,
બહેમ બાધા બધે સ્વૈર ચાલે.—જગ્યને ૨

ગુરુ તણો રાક્ષો ચોદિશે કાઢિયો,
જેહને જે ગમે તેને મુડે;

‘મુ’ડને મોક્ષ’ એ સત્ત સોંધું થયું,
બ્યાસશાંતિલ્ય ગમ કોણ દોડે ?—જગ્યને ૩

આપપંથી બધા આત્મ નવ ઓળખે,
દેવને ભૂલી મંદિર પૂજે !

‘રંગ’ મૂગો રઈ તુંહિ તુંહિ ઔચરે,
તું વિના આનર નવ કાંઈ સૂઝે ! !—જગ્યને ૪

૫

એક કિરતાર કલિતાર સૃષ્ટિ તણો,
 મૂકીને મૂઠ નાના^૧ ઉપાસે;
 એક અનંત અવિનાશી પરિબ્રહ્મને,
 ભૂલીને ભૂતની દોડે વાંસે !—ટેક.
 આંખ દેખે નહિ કાન સૂણે નહિ,
 ઇંદ્રિયો સ્પર્શ ના જેહ કરતી;
 તે થકી ઊપન્યુ^૨ સર્વ સૃષ્ટિ વિષે,
 પવન પાણી અને તેજ ધરતી.—એકં ૧
 કાળ કંપે અતિ બીકથી જેહની,
 તેજ ચંદ્રાર્ક જે અમિત^૩ આપે;
 સૂર્યનો સૂર્ય એ ચંદ્રનો ચંદ્ર એ,
 દુઃખડાં દીનનાં એજ કાપે.—એકં ૨
 પ્રેત ને પહાણુને પૂજી પાપડને,
 પોટલાં પાપનાં કેમ છૂટે ?
 બહેમ બાધા થકી બોધ થાએ નહિ,
 બોધ વિણ બંધ જનિ^૪ કેમ તૂટે ?—એકં ૩
 બીજમાં વૃક્ષ ને વૃક્ષમાં બીજ પરિ—
 બ્રહ્મમાં આપ પર તેમ કાસે;
 મરજીભુજંગ સમ વિશ્વ બ્રાંતિ બધી,
 આદિમધ્યાંત પરિબ્રહ્મ ભાસે.—એકં ૪
 સુચને સાન બસ અચને આણુ પણુ,
 ઉદગધને ડા'પણુ કોણુ દેશે ?
 દેખતાં આંધળો આપથી થાય જે,
 તેહનો હસ્ત તે કોણુ રહેશે ?—એકં ૫

૧. અનેક ૨. ઉપન્યું. ૩. અપાર. ૪. જન્મ. ૫. દોરડીમાં સર્પની બ્રાંતિની માફક. ૬. અણુસમન્નુ. ૭. દોઢડાણો.

તર્કવિતર્કનું નોર ચાલે નહિ,
 પંડિતાઇ વૃથા ત્યાં તકાસે;
 જ્ઞાતઅજ્ઞાતની પાર પર એ વસે,
 જ્ઞાત અજ્ઞાત એથી પ્રકાશે !—એકં ૬
 જ્ઞાની મૂળા થયા મૂક બોલે ઘણું,
 દેખતા આધળા અંધ દેખે !
 પંચ દોડે ઘણું દોડતા પાંગળા,
 સુરિજનો શૂન્યમાં આપ પેખે !!—એકં ૭
 તેહ તું તેહ તું વેદ ગર્જી કહે,
 સૂણતાં 'રંગ' નર ભાન ભૂલે;
 મોહપડદો ખરે, સંસ્કૃતિભય ટળે,
 ગુરુકૃપા હોય તો ભેદ ખૂલે.—એકં ૮

૬

એક આધાર કિરતારનો જગતમાં,
 એ વિના શૂન્ય શમશાન દાહું;
 દીપ વિણુ ગેહ ? જ્યમ રનેહ વિણુ દીપ જ્યમ,
 પ્રાણુ વિણુ દેહ જ્યમ કુણુપર મેલું.—ટેક.
 દિવ્ય રચના કરી માનવી તનુ રચી,
 અંગઉપાંગથી પૂર્ણ કેવી ?
 દુગ્ધ પેદા કરી જનનીના સ્તન વિષે,
 જન્મ પહેલાં લીધી સૂધ એવી !!—એકં ૧
 ચિત્ત ચિંતન કરે બુદ્ધિ નિશ્ચય કરે,
 શક્તિ એવી વળી જોણે દીધી;
 તેહને ભૂલીને અન્ય વાંસળ ફરે,
 રતનને છોડીને રાખ લીધી !—એકં ૨

આંખની આંખ જે કાનનો કાન જે,
 દેવનો દેવ જે તેહ ભૂલી;
 વિષયકર્દમ? સુથી મોહ જાળું ગુથી,
 શીરો મૂકી ગળી વ્યર્થ થૂલી!—એકં ૩
 શું થયું વેદવાણી બક્યાથી ઘણી ?
 શું થયું શાસ્ત્ર પુરાણ વાંચે ?
 શું થયું રનાન ને દાન કીધા થકી ?
 શું થયું તીર્થ ને પહાણ પૂજ્યે ?—એકં ૪
 શું થયું રૂપ કાઢી થયે ફટડો ?
 શું થયું નાર કાઢે રમાડી ?
 શું થયું હસ્તી ને વાજરે સ્વારી થકી ?
 શું થયું લોક અચરજ પમાડી ?—એકં ૫
 શું થયું ગદ્ય ને પદ્ય રચના થકી ?
 શું થયું ભાષણો વ્યર્થ દીધે ?
 શું થયું દેશવિદેશવિખ્યાતિથી ?
 શું થયું કાવ્યરસ ભૂરિ પીધે ?—એકં ૬
 શું થયું મુંડ મુંડાવી ચોદિશ ભમ્યે ?
 શું થયું વન વિષે વાસ કીધે ?
 શું થયું કાય સૂકાવી ઉપોષણે ?
 શું થયું શુભ હરિનામ લીધે ?—એકં ૭
 વેદના મૂળને શાસ્ત્રના ઈશ્વરને,
 જગતકરતારને જો ન જોયો;
 અર્થ નર અવતરી માતૃપૌવન હરી,
 ‘રંગ’ ચિંતામણિ જન્મ ખોયો!!—એકં ૮

૧. કાદવ. ૨. ઘોડો. ૩. ઘણો. ૪. (i) સૂર્ય-સર્વ શાસ્ત્રોના
 આધારભૂત બ્રહ્માનુભવરૂપ પ્રકાર. (ii) સમ્બ્રાહ્મણી વાજત્રેમાં ગુંથ રહેલ
 જવબ્રહ્મની એકતાનો સૂર.

૭

ભાવથી ભજન કર, હરિતાલું રટણ કર,
 નિદ પર છોડી દે, મૂર્ખ પ્રાણી;
 કોટિ પુણ્યે કરી નરતનુ આ મળી, તાર મિતામણિ એહ જાણી. ટેક.
 બાલપણ્ય ખેલમાં તરુણપણ્ય મેલમાં, કલેશમાં કામિનીસંગ ખોયું;
 દામ ને ચામમાં વ્યર્થ એળે ગયું, અંત પસ્તાવથી ચિત્ત રોયું!—ભાવથી ૦ ૧
 વૃદ્ધ તનુ થરથરે, ચીતડું નવ ઠરે, કામના ના મરે કો ઉપાયે;
 માળ ગ્રહી ના ગ્રહી, કાળ ઉભો સહી, કાજ ત્યાં ના સરે મૂઢ રોયે.—ભાવથી ૦ ૨
 હાથથી દાન કર, કાનથી શ્રવણ કર, ગાન કર વદનથી નાથ કેરું;
 સાંગ છે દેહ રસ્વસ્થાક્ષ નર ન્યાંસુધી, પુણ્યપંથે પળી ટાળ તેડું—ભાવથી ૦ ૩
 આગ લાગી ઘરે કૂપ ખણવા ફરે, હાંસી થાયે હરેને વિચારી;
 ઉદાર ને વિત્ત ત્યાં કામ આવે નહિ, દાસ ને દાસીની વ્યર્થ ચારી.—ભાવથી ૦ ૪
 આભ ફાટયું તિહાં થીગડું કાણુ દે, નાથ નટવર વિના કાણુ ખેલી ?
 ‘રંગ’ માયા ત્યજી ભક્તિ દૃઢ ઉર ધરી,
 ૪નાથપદકંજરત થાને ૫આલી !!—ભાવથી ૦ ૫

૮

ઊઠને જીવ ઉદ્ધોગ અદકો કરી,
 જનમનાં પાપ સહુ નાખ ધોઈ;
 ભક્તિ ભગવાનની પ્રાપ્તિ નિર્વાણની,
 આપથી આપને લેને જોઈ.—ટેક.
 કાણુ તું જીવડા શે થકી આવિયો,
 મરણ પછી શી ગતિ જો વિચારી:
 આદિ ને અંતમાં નાહી, તે મધ્યમાં
 શે હશે કાય તુજ આ વિકારી?—ઉક ૦ ૧

૧. વિષયોપભોગમાં. ૨. શાબ્દત ઈદ્રિયોવાળો. ૩. સ્ત્રી. ૪. પ્રભુના ચરણકમલમાં મગ્ન. ૫. હે (મનરૂપી) ભ્રમર.

નાશની આશમાં બ્યર્થ કાં ભટકતો,

કીચડે કાંચન ક્યાંથી હોયે?

૧ તોયને મંથતાં તૂપ^૨ નહિ નીસરે,

૨ અખંદ હજાર જે તું વલોવે!—૭૬૦ ૨

૪ ઉપલ્લ અમિ તણેા જોગ જાણેા ધણેા,

જુકિત વિણ મુકિત નવ હાથ આવે;

અદ્ય મતિ આંધળી આત્મ નવ ઝોળજે,

વેદિયાં દોર^૫ તે ત્યાં ન ફાવે!—૭૬૦ ૩

મસ્ત કેા ભેદીઓ^૬ આપ પર વેદીઓ^૭,

જાણતો દસ્ત^૮ જે 'રંગ' પકડે;

મોહધુધટ ખરે, શોક શંકા ટળે,

શાંતિ સુખ પ્રજ્વળે આપ મેળે!!—૭૬૦ ૪

૬

શે મુખે વર્ણવું કીર્તિ^૧ કિરતારની ?

નેતિ નેતિ કહો વેદ ચાકચા;

સહસ્રદય જીભથી શેષ વર્ણી રહ્યા,

શેષ નવ ગુણ તણું તોએ પામ્યા ! ટેક.

પિંડબ્રહ્માંડની ખંડરચના કરી,

લક્ષ ચોરાશી યોનિ બનાવી;

ખાદ્ય ને પેય વળી અવનવું ત્યાં રચ્યું,

એકથી એક છે દિવ્ય ભારી.—શે૦ ૧

---

૧. પાણીને. ૨. ધી. ૩. વર્ષ. ૪. પથ્થર. ૫. પઠત મૂર્ખ
(learned fools). ૬. ભેદ. ૭. જાણકાર, જ્ઞાની. ૮. હાથ.

રવિ શશી તારલા વ્યોમ^૧ માંહે ભર્યા,
 મેધમંડળ તણાં જૂથ ન્યારાં;
 આલ વણુથંભ અદ્ધર ધરી રાખિયું,
 પ્હાડથી નીસરે વારિધારા!—શે. ૨

દિવસ ને રાત ઋતુકાળ નિશ્ચય કર્યો,
 સર્વમાં દીસતી એક માઝા;
 પવન ને પાણીની જોડ સાધી ધણી,
 એકથી સરજીયા ધાટ ઝાઝા.—શે. ૩

ખિંદુથી સિંધુ નિર્મોણ કોટિ કીધા,
 નિયમથી બદ્ધ કરી તેહ ચાપ્યાં;
 બાજ સારી રચી ખેલતો રચીપચી,
 દેખીને રસુરવરો મોહ પામ્યા.—શે. ૪

અકળ ગતિ તાહરી, મતિ ન ચાલે હરિ !
 મૌનમાં મુનિજનો મોજ માણે;
 ‘રંગ’ કરગરી પડી પાંવ તુજ નરહરિ,
 તું વિના આન નવ વેણ આણે.—શે. ૫

૧૦

વિષયની વાતમાં વિષય બૂલી ગયા,
 રાખની આશમાં લાખ જોયા;
 દેહની ચિંતમાં દેવ કારે રહ્યા,
 મોહિનીજળમાં સર્વ મોહ્યા.—ટક.

પેટની વેઠમાં રાતદિન આચડે,
 શેઠની ભેટ નવ ક્યાંય થાતી;
 આયુ એળે ગઇ કરમકથની રહી,
 રોષ રોષ થઇ આંખ રાતી.—વિષયની. ૧

ગંગકાંઠે રહી તુલ્કી થઈ તડકડે,
 બીકથી ફડકડે જીન મેલો;
 કલ્પવૃક્ષે વસી બૂખથી ટળવળે,
 બીખથી હરખતો જીવ ઘેલો.—વિષયની ૦ ૨
 કહાન મન ના ઠરે, કામિની ચિત હરે,
 ભોગમાં ભ્રમ થઈ અંત કાયા;
 પિંડપોષણ કરી પાપ પૈસો રળી,
 નિરયમાં^૨ નાખતી ‘રંગ’ માયા.—વિષયની ૦ ૩
 મન માર્યા વિના મુક્તિ નવ સાંપડે,
 ઐશ્વર્ય જાણ્યા વિના ભ્રમ ન જાયે;
 ભ્રમ ભાગ્યા વિના પ્રલય નવ આકળે,
 ભવવ્યથા ના શમે કેા ઉપાયે.—વિષયની ૦ ૪

૧૧

જૂઠાં જાંઘળી જાય નર જો વહી,
 પાણીનું પૂર જ્યમ જાય દરિયે;
 દિવસ ને રાત ઋતુકાળ ઝટઝટ વહી જાય છે,
 એત નર મૂઠ જરીએ ! ટેક.
 શઠ તણી સંગતે સંતનિંદા કરી,
 સાધુકુથલી કરી મોજ માણે;
 દેવ ને ધર્મની ઠેકડી બહુ કરી,
 આપને અન્યથી મુગ્ધ માને—જૂઠાં ૦ ૧
 દામની દોડમાં કામિનીસોડમાં,
 નામની નેમમાં જીવન ખોતો;
 પરદોષે કરી સૂક્ષ્મદષ્ટિ હરિ !
 આપની^૫ એળમાં અંધ થાતો !—જૂઠાં ૦ ૨

સત્ય મુખ નવ ગમે અનૃતે^૧ મન રમે,
 બ્રાંતિમાં ચિત ભમે દિવસરાતી;^૨
 પરધન દાર પરની તકાસે અતિ,
 દાનમાં નવ ધરે પાઈ રાતી.—જૂઠમાં ૩
 દેહને અમર માની રમે વિષયમાં,
 ઉદ્ધમનને ઢોંગ માની વખોડે;
 આપપંથે પળી આત્મહત્યા કરી,
 પાપનાં પોટલાં બાંધે કોડે^૪.—જૂઠમાં ૪
 આખર આકરી ચેત મન વાઘરી,
 કાળ મન લેશ કરુણા ન આવે,
 માર મારે અતિ શરણ એક શ્રીપતિ,
 ‘રંગ’ વકીલાત નવ અન્ય કાવે!—જૂઠમાં ૫

૧૨

ભાવ વિણુ ભક્તિ નવ કામ આવે કદી,
 ભૂખ વિણુ ભાખરી વ્યર્થ ઝેરી;
 રનેહ^૫ વિણુ દીપકળી કેમ ઓપે સહી,
 કુલીબની વલ્ગના ગગનધેરી? ટેક.
 પ્રેમ ત્યાં નિત્ય પરમેશ હાજર ખડો,
 ઢોંગથી ઢૂકડો દૂર નાસે;
 નાટકી ઠાઠથી કાટ નવ નીસરે,
 કામ ત્યાં રામ કદીએ ન ભાસે.—ભાવ૦ ૧
 ઠાઠ ઉપર કર્યો મેલ માહે ભર્યો,
 ખેલ ખેલાડીનો પેટ ભરવો;
 હરિ હરિ રાતદિન મુખ થકી ઓચર્યો,
 આંસુ પાડી મૂવો ભાંડ ભડવો!—ભાવ૦ ૨

ફૂડ ને કપટ કુકર્મ માંહે લય્યા,
 બહારથી તિલક ને છાપ દીધાં !
 માળ ને ટાળથી મૂઠ જન છેતર્યા,
 મીઠડી વાણીથી કવન કીધાં ! !—ભાવ૦ ૩
 પિયુ પિયુ ઓચરી વન બપૈયો મૂવો,
 પિયુ તણો શોધ નવ ક્યાંય લાગ્યો;
 કાળની જાળમાં અંત જઈ સાંપડ્યો,
 પાંખ ફફડાવીને વ્યર્થ રોયો !—ભાવ૦ ૪
 લજન અમૃત તણું રચન વિષનું ધણું,
 અમર તે કાય તુજ કેમ થાશે ?
 ગાન મુખ રામનું ધ્યાન તો દામનું
 ચામનું 'રંગ' કયમ મુક્તિ થાશે ?—ભાવ૦ ૫

૧૩

વિષયની વાડીમાં જીવ ભૂલો પડ્યો,
 વિષયપુષ્પે લમે મૂઠ ઘેલો;
 રૂપ ને રંગમાં મોહી ખળસંગમાં,
 આયુ એળે ખુવે રાંડચેલો.—ટેક.
 જ્ઞાનને હાડથી પ્રીત લાગી ધણી,
 દ્વેષથી ઝાડની ઓથે ધાઓ;
 દાદથી સ્નાવ જે થાય તે હાડનો,
 માની મનમાં અતિ ખુશ થાઓ.—વિષયની૦ ૧
 સ્વાત્મસુખ પરિહરી નિઘ્રંદ્રિય^૩ થઈ,
 આપથી આપને મૂઠ બાંધે;
 અંત જર્જર થઈ કાળજાળે પડી,
 મત્સ્ય સમ તડફડી પ્રાણ કાઢે !—વિષયની૦ ૨

લક્ષિ મન ના ગમે ભાંડ ભવાઈ રમે,
 ખાન ને પાનમાં મસ્ત રહેતો;
 રાનમાં અંત જઈ રાખ થઈ હોટતો,
 ફરી ફરી ગર્ભમાં દુઃખ સહેતો.—વિષયનીં ૩

કીટ^૧ કર્મે કરી વમળમાં જઈ પડયો,
 એકથી અન્યમાં એ તણાએ;
 દેખે દયાળુ તો બહાર કાઢી મૂકે,
 વૃક્ષ નીચે ઠરી શાંત થાએ.—વિષયનીં ૪

એમ સદ્ગુરુ તણી દષ્ટિ જે નર પડી,
 ભ્રમણપરંપરા તો જ ખૂટે;
 શાંતતટ હાથ લાગે ફરી પુણ્યનો
 ઉદય જે થાય તો બંધ તૂટે.—વિષયનીં ૫

ચેત ને ચેત નર નરક ખર કાં ચુથે,
 વીતી વેળા નહિ હાથ આવે;
 વાસનાવસ્ત્ર મેલાં ત્યજ નાથને
 ‘રંગ’ના પ્રેમથી નિત્ય ગાએ !—વિષયનીં ૬

સાર નરદેહનો એજ શાસ્ત્રે કથ્યો,
 રસુરિજનો એહમાં મોજ માણે;
 જે મુખ રામ નહિ ધૂળ મુખ એ પડી,
 શ્યામ સૂકર સમો જન્મ તાણે !—વિષયનીં ૭

૧૪

આવ દિગંબરા દત્ત કરુણાકરા,
 તુજ વિના ચેન નવ કાંઈ પડતું;
 ઝગેહઉઘોગમાં ચિત્ત નવ આ ઠરે,
 વેહના દુઃખથી નિત્ય રડતું.—ટેક.

ખાન ને પાન મન ઝેર સમ લાગતાં,
 વસ્ત્ર વિભૂષણો પ્રેતભૂષા;

હિંચી અટારી ને મેડી સમજાનવત

શૂન્ય ખાવા ધસે ભૂતવેષા !—આવ૦ ૧

ગાય વિણ વાછું દીન જ્યમ ખાપું,

ચંદ્ર વિણ સૂતકી કાળી રાતી;

માત વિણ ૧ તોડ આકંદનો પાર નવ,

તું વિના દુઃખથી ફાટે જાતી !—આવ૦ ૨

કાષ થઇ પાવડી પાંવની તુજ બનું,

રમૂદ બની કેસ કાળા પખાણું !

દેહ બાળી બનું ભરમ ભીતિહરા,

અંગ પર જો ધરે તું કૃપાણું ! !—આવ૦ ૩

મૃગ થઈ ડોચાધથી દેહ વિધાતું આ,

અજીન ૪ થઈ બેસવા કામ લાગું !

શ્વાન થઇ મંદિરે નિત્ય ચોડી કરે,

દરસ વિણ આન નવ કાંઈ માગું ! !—આવ૦ ૪

હૃદયમંચક, કરી સાફ રાખ્યો હરિ.

પ્રેમજલ પાણીથી ૬ પગ ધોઈ;

સત્યશૌચાદિપુષ્પે ૭ કરે અર્ચના,

બાળીને કામકૃષ્ણ ધૂપ દેહ !—આવ૦ ૫

દ્વૈત ભોજન ધરે પેય અથ ૮ આગળું,

‘રંગ’ તાંબૂલ મુખશુદ્ધિ સાર;

દોડ ને દોડ જોગીવરા શ્રીધરા,

તુજ વિના જીવન લાગે ખારે ! !—આવ૦ ૬

૧૫

દરદીનું દરદ એક દરદી જાણી થકે,

આન મન દેખીને હાંસી આવે;

૧. બાળક. ૨. માદી. ૩. શિકારી. ૪. મૃગજાલા. ૫. ખાટલો, બાળક.
૬. ગંધાક્ષતાદિથી યુક્ત પગ ધોવાનું પૂજનજળ. ૭. પાપ. ૮. વિષયાસક્તિ.

ત્રેહની ઝાળ એક વિરહી પરખી સકે,

કલ્પના આનને અલ્પ નાવે.—ટેક.

રડી રડી આંખડી સજી થઈ રાતડી,

રાતડી જીગ સમી લાગે કારી;

નિંદ આવે નહિ જાગ આવે નહિ,

ઊઠમેસે તૂટી તંગ^૧ મારી.—દરદીનું ૧

આવ ને આવ અવધૂત દિગંધરા,

ક્યાં લગી અંત અનંત જોશે ?

કંથ વિણ કામિની પંથ શે લાધશે,

માત વિણ તોડગતિ શી જ થાશે ?—દરદીનું ૨

આપું શું તુજને સર્વદાતા હરે ?

વિધિ હરિ હર કરે તુજ સેવા !

ધ્રુવ ઉપમ-યુએ આપ્યું શું ભૂધરા,

જે થકી પામિયા મિષ્ટ મેવા ?—દરદીનું ૩

રશુબક કાળે હરિ પત્ર આણ્યાં ફરી,

રજકને રાજ દીધું અધારિ^૪;

સતીપતિ ઊઠવી^૨ દુષ્ટ ભગ^૫ ટાળિયું;

એકલો 'રંગ' કાં દીધ વિસરી ?—દરદીનું ૪

કાટિ દોષે કરી પૂર્ણું હું નરહરિ,

તુજ તણો જગતમાં દાસ કહાઉ;

માર કે તાર તુજ દ્વારે આવી ખડો,

લાજ જાશે પ્યહિ ખાલી જાઉં !—દરદીનું ૫

૧૬

ઊઠને મૂઠ આલસ્ય નિદ્રા ત્યજ,

સમરી લે શ્રીહરિ ભાવભૂખ્યા;

૧. ટાંગ; પગ. ૨. મહારાષ્ટ્રમાં થઈ ગએલ દત્તાવતાર શ્રીપાદશ્રીવલ્લભ અને નૃસિંહશ્વરસ્વતીની લીલાએનું સૂચન છે. ૩. પાપનો નાશ કરનાર. ૪. સજીવન કરી. ૫. પ્રારબ્ધ; નસીબ. ૬ જો.

નરતનુ આ મળી પુણ્યકોટે કરી,

મુક્તિ લેને વરી, કરમફૂટયા.—ટેક.

૧લાલ વેચી કરી કાચ લે જ્યમ કપિ,^૨

વિષ્ણુ મૂકી ક્યમ વિષય ખોળે?

ત્યાગી સુરસિંધુ^૩ મૃગનીર વાંસળ ભમે,

અમૃત મૂકી કાં ગરલ^૪ ઘોળે?—ઊઠને૦ ૧

અગ્નિ ધૃતથી કદી શાંત દીઠો નથી,

વાસના ભોગથી નવ વિરામે;

૫વિરતિવારિ થકી વાસનાદવ શમે,

શાંતિ સુખ સંયમે આપ પામે.—ઊઠને૦ ૨

૬એકથી એક મૂવા મતિ જ્યાં કરી,

પાંચથી શી ગતિ થાશે તારી?

ચેત રે ચેત જીવ પેખ શિવ અંતરે,

ભીતિ ભવ જે હરે મન્મથારિ!^૭—ઊઠને૦ ૩

વારિબુદ્ધબુદ્ધ^૮ સમી કાય ભંચુર^૯ ધણી,

ફૂટતાં વાર નવ અદ્ય લાગે;

કાળ ઠાડો શિરે આયુ ક્ષણક્ષણ હરે,

વાયદો વણિકનો ત્યાં ન ચાલે!—ઊઠને૦ ૪

રાય ને રંક સહુ માટી ભેળા મળ્યા,

કદંમે જમ્મ કળ્યા મૂઠ પ્રાણી;

જે નર જાગિયા, ભક્તિપથે પળ્યા,

‘રંગ’ શિવમાં ભળ્યા વિબુધ^{૧૦} જ્ઞાની.—ઊઠને૦ ૫

૧૭

મૂળ સંસારનું મૂઠ મન માંકું,

વિષયવૃક્ષે ભમે સ્વૈર શ્રેણું;

૧. રત્ન. ૨. વાંદરો. ૩. ગંગા. ૪. ઝેર. ૫. વૈરાગ્યરૂપી પાણી. ૬. શબ્દથી મૃગ, સ્પર્શથી હાથી, એમ એક એક વિષયથી એક એક જાણ. ૭. કામદેવના નાશ કરનાર. ૮. પાણીનો પરપોટો. ૯. નાશવંત. ૧૦. આત્મબોધવાન.

ના ઠરે એક પલ એકથી અન્ય પર,
 દોડતું દિવસ ને રાત મેલું.—ટેક.
 ૧ અદ્રિ કર પર ધરે, અખિધ શોષણ કરે,
 અમિભવાળા ગળે સિદ્ધ કોષ;
 આભમંડળ ઉડે, ૨ આપ અમૃત કરે,
 રાખ ચિંતામણિ રત્ન સોધ.—મૂળ૦ ૧
 ષકેસરી કંઠે કોષ ધંટ જઇ બાંધતું,
 નાગને નાય ઘાલે મદારી;
 રહેલ છે ખેલ સહુ એહ બાજીગરી,
 ૪ મનહરિબંધને સર્વ હારી !—મૂળ૦ ૨
 મત ગજરાજના દંત જીવતાં સહે,
 ૫ મકરની દાઢથી કાઢે મોતી;
 અદ્ય મન આગળે દાળ સીજે નહિ,
 બલબલાની મતિ ત્યાંહ રોતી !—મૂળ૦ ૩
 ૬ હઠ અને રાજથી મંત્રલયસાજથી,
 વ્રતજપાદિ થકી કોષ મથતું;
 તીવ્ર ઉપોષણે ઇન્દ્રિયો મથી ધણી,
 સાધના ફરી ફરી કોષ કરતું.—મૂળ૦ ૪
 ધ્યાન અભ્યાસથી ઈવરિતિ અસિધારથી,
 નાદસંધાનથી સુરતી જોડે:
 ગુરુતણી સેવથી ઇશની મ્હેરથી,
 મન તણાં મૂળ તો તેહ તોડે.—મૂળ૦ ૫
 ૮ જર્મિ જોડે જરી પ્રભસાગર મહો:
 ફેલતાં ફેલતાં નષ્ટ થાયે !
 વૃત્તિ ખેચરી કરી નામરૂપ વિસરી,
 ‘રંગ’ રંગે હરિ કો સમાયે ! !—મૂળ૦ ૬

૧. પર્વત. ૨. પાણી. ૩ સિંહ. ૪. મનરૂપી વાંદરે અથવા સિંહ અથવા ઘોડો. ૫. મગર. ૬. હઠાદિ યોગના પ્રકાર છે. ૭. વૈરાગ્યરૂપી તરવારની પ્રાણી. ૮. તરંગ. ૯. નિરાશા.

૧૮

વેણુ વાગે અલી ! હૃદયકુંજે હરિ,
 રાસ રમતા કરી વિવિધ લીલા;
 બોંતેર સહસ્ર સાહેલી ટોળે કરી,
 પ્રેમરસ પામને પીતા ઘેલા.—ટેક.

દશ લટકાં કરે તણુ ઠમકે ઠરે,
 એક મુરતીબળે કા'ન ખેંચે;
 વિવિધ વસ્ત્રો સજી ચોરાશી ફેરા ફરે,
 મધ્યમાં કાળિયો નાય નાયે.—વેણુ ૧

એક નીચી નમે બીજી મધ્યે ભમે,
 ત્રીજી આકાશમાં અધર ઉડતી;
 એક વળી ચક્રમાં ફરી ફરી દોડતી,
 એક તટસ્થ રહી હાસ્ય કરતી.—વેણુ ૨

એક પ્રતિબિંબને જોઈને રાચતી,
 એક આલિંગતી ખાલી છાયા;
 એક વળી નાદમાં ભાન ભૂલી ભમે,
 એક તેજે કરી બાળે કાયા.—વેણુ ૩

૧સ્વાન્તઃવૃંદાવને વૃત્તિગોપી મળી,
 કાનુડો આત્મ નટરાજ ખેલે;
 પલકમાં પલક અનંત પેદા કરે,
 મત આનંદમાં 'રંગ' રેલે.—વેણુ ૪

૧૯

ભેદમાં ખેદ અભેદ નિર્વાણ છે,
 ભક્તિમાં શક્તિ સઘળી પ્રકાશે:
 ભક્તિનાવે ચઢી ભક્ત ભવ ને તરી,
 નિજ સ્વરૂપે હરિ તેજ થાશે.—ટેક.

૧. અંતઃકરણરૂપ વૃંદાવનમાં. આ આખા પ્રભાતિયામાં દૂકમાં શ્રીકૃષ્ણ અને ગોપીઓની લીલાનું આધ્યાત્મિક રહસ્ય વર્ણવ્યું છે.

ક્રાંતિ તીર્થો કીધાં પંચગવ્યો પીધાં,
 મન તણો મેલ તોએ ગયો ના;
 હંસ મોતી ચરે કાક વિઠ્ઠા ગળે,
 દૈવને દોષ દે મૂઢ નાના.—ભેદમાં ૧
 દર્દ અંદર થયું ઉપર ઓસડ કર્યું,
 મન તણો મેલ ક્યમ તન ટાળે?
 ૧અંધતમ કળજલે ના ટળે ક્રો સમે,
 દીપ પ્રગટયા વિના પ્રભર ન થાએ.—ભેદમાં ૨
 બ્રમ ભાંગ્યા વિના બ્રહ્મ નવ સાંપડે,
 બ્રહ્મ જાણ્યા વિના ભય ન જાયે;
 સંતસેવા વિના વાટ નવ એ જડે,
 ઉમાન મૂક્યા વિના ભાન નાવે.—ભેદમાં ૩
 મન માર્યા વિના મુક્તિ ભેટે નહિ,
 શાંતિ પામે નહિ સોડ તાણે;
 સત્યઅસત્યની જુક્તિ જાણ્યા વિના,
 ' રંગ ' ભવપીડ તે કમ જાયે? —ભેદમાં ૪

૨૦

હોય દેવાંશી તે દેવને ઓળખે, ભૂત ભક્તિ કરે ભૂત ફેરી;
 કાગને મોતીડાં કંઠ નવ ભિતરે, નરક દેખી ચળે જીભ મેલી.—ટેક.
 પતિવ્રતા હોય તે કંથને પૂજતી, વારવનિતાઈ વરે જાર દેખી;
 ભક્તને અન્ય ભગવાન વિષુ નવ ગમે, દૂર દોડે ડરી દંભ પેખી.—હોય ૦૧
 સિંહશિશુ ગર્દભીદ્ધ નવ તે પીએ, છો મરે બૂખથી પનિખિડ રાને;
 દેવખ્યાસી મને દેહદુઝ્ઘા નહિ, રીઝતો નવ કદી વિષયપાને.—હોય ૦૨
 ચંદ્રચંદ્રારથું પ્રીત લાગી મને, તેહની ગત જતિ તેજ જાણે;
 અન્ય મતિ મોહમાં અંધ થઈ આથડે, કીચડે કાચખો મોજ માણે.—હોય ૦૩

૧ દ્વિજગણો ૨અર્ક દેખી મને રીઝતા, ૩ઉલ્લુ ઓથે ભમે ૪તમવિહારી;
 ૫સંસૃતિપૂજકો સંસૃતિમાં ભમે, ચોરને મન ગમે રાતી કાળી.—હોય૦૪
 કો નમે નામને કો નમે દામને, ચામ દેખી મને કાઈ માતું !
 જોહને જોહની સાથ લગની લગી, તેહતું મન તેમાંજ રાતું !—હોય૦૫
 નામ ને રૂપમાં સૃષ્ટિ સારી રમે, નામી અરૂપ છે દિવ્ય ‘રંગા’;
 પાસ છે પ્રેમીને આશ્રે અધર્મીને, હૃદયમાં દેવ જો દિલ ચંગા !—હોય૦૬

૨૧

એક અક્ષર અવિનાશ વ્યાપ્યું અધે, તેજ તું તેજ તું વેદ જોલે;
 આંખ જોલી સખે દેખ.અંદર હૃદે, શ્વાસશ્વાસે પ્રભુ કોણુ જોલે?—એક૦
 શુદ્ધ તું શુદ્ધ તું મુક્ત તું પ્રાણિયા, બંધને કાં પડે આપમેળે ?
 ૧અજ અવિનાશ અક્ષય અધે વ્યાપિયો, જળ થળે આપથી આપ જોલે.—એક૦૧
 શરીર મન ઇંદ્રિયોથી અતિ વેગળો, પંચભૂતો થકી ના ભમાયે;
 સૃષ્ટિ મુજરો કરે સૃષ્ટિકર્તા તુને, ૭કુન થકી તુજની મોત ધાયે.—એક૦૨
 જન્મ ને મૃત્યુ એ કલ્પના તાહરી, પાપ પુણ્યો ડરી પાસ નાવે;
 ચંદ્ર ને સૂર્ય બે ગેંદથી ખેલતો, દિવસરાતી કરી જગ નચાવે !—એક૦૩
 કોટિ બ્રહ્માંડ પેદા કરી પલકમાં, પલકમાં લય કરે આત્મ માંહે;
 આદિ અંતે અધે એક નિર્મળ હરિ, મધ્યમાં નાટકી સ્વપ્ન સોહે.—એક૦૪
 છાં જગત થઈ સ્વપ્નસુખ પરિહરી, સદ્ગુરુપદ ગ્રહી જાણ ‘રંગા’;
 મોહનિદ્રા ત્યજી જ્ઞાનજગૃતિ વરી, આત્મધન મંચહી ભવભંગા !—એક૦૫

૨૨

છો સુખે નિંદતા નિંદકો હરિ મને, લાજ મારી તને દેવદેવા;
 ભકિતમાં બ્રષ્ટતા દેખશે દુરિજનો, ઉલટ આણી કરે તુજ સેવા.—એક૦
 સ્નાન ને ધ્યાનની વાત જાણું નહિ, પાઠપૂજા વિષે મતિ ન ચાલે;
 વેદ ને શાસ્ત્ર ગમ દોડવું શી ગતે? સૂત્ર બેચે ત્યમ દેહ હાલે.—છો સુખે૦ ૧

૧. પક્ષીઓ. ૨. સૂર્ય. ૩. ધ્રુવડ. ૪. અંધારે ફરનારૂં. ૫. સંસાર.
 ૬. અજન્મા. ૭. આજ્ઞાથી.

હીન ને દીન પણ તાહરો શ્રીધરા, દત્ત જોગીશ્વરા દાસ કહાઈ;
આન શ્રીમંતનું માન પામે ધણું, ત્વચ્છશોગાનથી ધન્ય થાઈ.—છો સુખે ૦ ૨
ત્રિશક્ત કરમાં ગ્રહી ત્રિગુણ મમ સંહરી, ‘હું અને માહરું’ નાખ છેદી,
જાનજલ ધુંટડો પાઈ કરતુંબીથી, ચક્રથી ચક્ર ભવ નાખ બેદી.—છો સુખે ૦ ૩
મંત્ર માળા ગ્રહી પ્રણવ ડમરુ સહી, કર્મનાં ભૂતને દે ભગાડી;
શંખહુંકારથી ભસ્મ લીતિ કરી, પાપ ને પુણ્યને દે નસાડી.—છો સુખે ૦ ૪
કંઈક પથે પળ્યા, કંઈક તુજમાં ભળ્યા, કંઈકનાં ગાન તે દેવ ગાતા;
‘રંગ’ બિખારી ભારે થયો શું પ્રભો, કયાં લગી અંત જોશે વિધાતા?—છો ૦ ૫

૨૩

શી કંઈ અર્ચના દત્ત દયાધના ? તું વિના કાંઈ નવ આન ભાસે:
દેહમંદિર વિષે આત્મ થઈ તું વસે, બુદ્ધિવૃત્તિ વિષે તુંજ કાસે^૧.—ટેક,
શૂન્યમાં શબ્દ તું વાતમાં સ્પર્શ તું, તેજમાં રૂપ તું પ્રેમધેલા;
સ્વારિમાં રસ થઈ પૃથ્વી ગંધે ભરી, રૂપરૂપે રહી કરત લીલા.—શી કંઈ ૦ ૧
કોઈ નિર્ગુણ કહે સગુણ કો મન ધરે, ગુણગુણાતીત છે રૂપ તારું;
દ્વૈત અદ્વૈતની વાતથી વેગળું, સમરસે રૂપ તુજ દિવ્ય ન્યારું!—શી કંઈ ૦ ૨
મોહનું ચૈતન્યનું માનવી મન આણું, નામરૂપે કરી નૃત્ય કરતું;
કોટિ રૂપો ધરી આપથી રાચતું, અંત ઉચ્છિદ્ર વિષે શાંત થાતું.—શી કંઈ ૦ ૩
ખેલ ખેલાડી તું ગુપ્ત રૂપે રહી, જ્ઞાનદષ્ટિ વિષે પ્રગટ થાતો;
દેખીને સંતાડકડી તાહરી, વિધિ હરિ હર મને હરખ થાતો!—શી કંઈ ૦ ૪
કોઈ સ્પષ્ટ કહે, કોઈ ભર્તા કહે, કોઈ સંહારથી શરણ લેતું;
સૃષ્ટિ સ્પષ્ટ તણું ઐક્ય નિહાળીને, કોઈ એકશ્વરી ગાન ગાતું! શી કંઈ ૦ ૫
એ નહીં એક ત્યાં શબ્દ ક્યમ નીસરે, વાણી વિરામતી આત્મદેવા;
હું અને તું તણી ગોઠડી ગુમ થઈ, મૌનમાં ‘રંગ’ મન મિષ્ટ મેવા!!—શી ૦ ૬

૨૪

આજ આનંદનું પૂર ઉરમાં વહે, છોળ બહાંડમાં ના સમાએ;
ચિત્ત ચૈતન્યરૂપે થયું પલકમાં, ખલકનું નામ ત્યાં ના જણાએ.—ટેક.

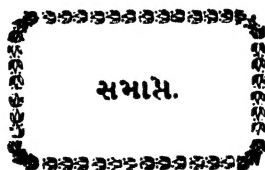
ચેત્ય ચૈતન્યનું નામ ના ત્યાં આણું, ગેય ગાનારનું વ્યર્થ ગાણું;
 એક અનેક રૂપે અરૂપી થયું, ઘટમઠે વ્યોમ જ્યમ લવ્ય નહાનું.—આજ૦ ૧
 મોજાનું અર્ણવ^૧ મળ્યું આપ અર્ણવ થયું, નાચવું ના રહ્યું નામદરિયે;
 તેડું જમનું ટળ્યું માન મનનું ગળ્યું, આપ પર પરવર્યું તેજઝડીએ.—આજ૦ ૨
 શૂન્યમાં સહુ મળ્યું આપ અળગું રહ્યું, શૂન્યસાક્ષી લહ્યું આપ આપે;
 બોલવું ના રહ્યું બોલકું સહુ કહ્યું, કેા લહે શું થયું મૂળ છાપે?—આજ૦ ૩
 ના થયું ના ગયું જેમનું ત્યમ રહ્યું, ‘રંગ’ કાંચન સમું ધાટધાટે;
 ના લહી જાણવું આપ અંગે થવું, કાં વૃથા દોડવું સ્વપ્ન હાટે?—આજ૦ ૪

૨૫

વંદન

જે જે સ્થળે આ મન જાય મારું,
 તે તે સ્થળે સદ્ગુરુરૂપ તારું !
 જ્યાં જ્યાં મુકું મસ્તક હું ગુરો હે !
 ત્યાં ત્યાં પદ્મદંડ તારાંજ સોહે ॥ ૧ ॥

અવધૂતચિંતન શ્રીગુરુદેવદત્ત.

ભજનાનંદી મુમુક્ષુઓને:—

કિંમત.

૧ અવધૂતી આનંદ

રૂ. ૧-૦-૦

૨ આત્મચિંતન

,, ૦-૧-૬

૩ દત્તનામસ્તરણમ્ (સંસ્કૃત)

૪ શ્રી દત્ત-પંચપદી (સાયં પ્રાર્થના)

૫ શ્રીવાસુદેવનામસુધા (ગૂજરાતી અર્થ સાથે)

૬ દકારાદિદત્તસહસ્રનામાવલિ: (સંસ્કૃત)

નંબર ૩ થી ૬ હશે ત્યાં સુધી અધિકારીને વિના મૂલ્યે પ્રકાશક પાસેથી મળી શકશે.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું:—

૧ અમૃતલાલ નાથાભાઈ મોદી

મોદીમાંથ,

નડીઆદ.

૨ ગુજ્જરમંથરત્ન કાર્યાલય

ગાંધીરોડ,

અમદાવાદ.

૩ મંગળદાસ રાયચંદ શાહ

કેસર મામાનું ચક્રું,

ભરૂચ.

